

Randvoorwaarden voor de Nederlandse Digitaliseringsstrategie

Position paper van het Adviescollege ICT-toetsing voor de deskundigenbijeenkomst over de Nederlandse Digitaliseringsstrategie van de Eerste Kamercommissie voor Digitalisering, 3 februari 2026.

Op 4 juli 2025 hebben de Rijksoverheid, provincies, gemeenten, waterschappen en publieke dienstverleners de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) gepubliceerd. In een open brief hebben wij hierop gereageerd met suggesties voor een effectieve realisatie¹. Bij brief van 5 december 2025 heeft de Staatssecretaris BZK mede namens IPO, VNG, UvW en NPD een reactie op onze open brief gegeven.

In deze position paper zullen wij - zoals door u gevraagd - ingaan op de noodzakelijke randvoorwaarden voor een succesvolle realisatie en de bijbehorende uitdagingen. Daarbij geven we u een aantal handvatten mee gelet op uw wetgevende en controlerende taak.

Allereerst willen wij de partijen complimenteren met het opstellen van de NDS, de intentie tot samenwerking en het gedeelde gevoel van urgentie.

Nu komt het erop aan dat NDS de noodzakelijke resultaten gaat boeken. Om te voorkomen dat de NDS verzandt in goede intenties, is het zaak de volgende randvoorwaarden in te vullen:

1. Formuleer een duidelijke en gedeelde toekomstvisie

Gezien de beoogde veranderingen en de te verwachten weerbaarheid is een gedeelde, zo concreet mogelijke, toekomstvisie op één (digitale) overheidsdienstverlening noodzakelijk, inclusief de invulling daarvan per bestuurslaag. Dat vergemakkelijkt het prioriteren en verbetert het samenwerken. Vraag als Kamer om deze gedeelde visie.

2. Focus op 2 in plaats van 6 prioriteiten

De NDS noemt 6 prioriteiten met grote opgaven. Binnen deze prioriteiten zouden scherpere keuzes gemaakt moeten worden: niet alles kan tegelijkertijd en te veel prioriteiten zorgt voor verlies van focus op tijdige resultaten. Wat ons betreft zijn Cloud en Digitale weerbaarheid en autonomie nu de twee topprioriteiten, die ook nauw met elkaar samenhangen. De opgave is hier het meest acuut en hier levert samenwerking over de bestuurslagen het meeste voordeel op. Maak als Kamer duidelijk wat uw prioriteiten zijn.

3. Zet concrete stappen om snel resultaat te bereiken

Liever sneller resultaat door kleine concrete stappen die al in 2026 worden afgerond dan een tot detail uitgewerkt "masterplan". Met een keuze voor de kleinst mogelijk oplossing en niet voor een optelsom van alle wensen uit het veld. Aken en Keulen zijn niet op één dag gebouwd. Dit geldt ook voor Cloud en Digitale weerbaarheid en autonomie: stapsgewijze realisatie biedt niet alleen de grootste kans op succes maar leidt ook op korte termijn al tot verbetering. Een gedetailleerd "masterplan" heeft u dus niet nodig voor uw taak als Kamer, maar vraag wel om een plan met concrete stappen en mijlpalen met implementeerbare tussenresultaten om grip te houden op de voortgang.

4. Investeer in de basis waarop je bouwt

De NDS wordt niet gerealiseerd op een schone lei maar op de bestaande systemen die soms nog een flink aantal jaar mee moeten gaan. Deze systemen moeten de dienstverlening van de overheid in stand houden en geen veiligheidsrisico gaan vormen. Zij vormen grotendeels het fundament en startpunt voor toekomstige ontwikkeling. Zonder investeren in bestaande systemen gaat de NDS niet haar doel bereiken. Zorg dat er voldoende tijd en geld in beheer, onderhoud en doorontwikkeling wordt geïnvesteerd, dat hiervoor bestuurlijke aandacht is en dat deze gelden in begrotingen beschikbaar zijn.

¹ [Suggesties van AclICT voor de NDS](https://www.adviescollegeicttoetsing.nl/onderwerpen/nieuwsberichten/suggesties-van-acict-voor-nds), <https://www.adviescollegeicttoetsing.nl/onderwerpen/nieuwsberichten/suggesties-van-acict-voor-nds>

5. *Neem de EU-ontwikkelingen mee*

In het digitale domein is de EU in hoge mate bepalend voor de eisen die aan de digitale dienstverlening worden gesteld, bijvoorbeeld aan digitale identiteit. Het is daarom belangrijk om bij het kiezen van oplossingen te zorgen dat die voldoen aan de eisen die EU wet- en regelgeving stelt, die eisen waar nodig pro-actief te beïnvloeden, ze niet “op te toppen” met Nederlandse eisen noch te kiezen voor een afwijkende, eigen Nederlandse invulling zonder een dwingende noodzaak en een goede baten/lastenafweging.

6. *Werk samen en veranker dit in governance, houding en gedrag*

De NDS is veel meer dan een IT-technisch vraagstuk, het vereist soepele samenwerking over de bestuurslagen. Samenwerking over de autonome ministeries heen is al lastig; hierbij komt nu nog de samenwerking met de andere bestuurslagen. IT-systemen kunnen bovendien alleen goed samenwerken als organisaties dat ook doen. Een verandering in houding en gedrag gericht op samenwerking, het inleveren van mandaat en het accepteren van doorzettingsmacht van anderen zijn dus belangrijke onderdelen van de NDS. Betrek ze nadrukkelijk in de behandeling door uw Kamer, omdat als de NDS struikelt, dat mogelijk niet over de IT is, maar over deze aspecten.

7. *Accepteer dat het absorptievermogen van organisaties grenzen kent*

Overheidsorganisaties staan voor veel opgaven. De NDS komt daarbij. Overheidsorganisaties moeten in staat gesteld worden om deze veranderingen te realiseren. Het op peil houden van de fitheid van een organisatie (waaronder punt 4 hiervoor) en het investeren in de strategische toekomst (waaronder punt 2 hiervoor) beperken de ruimte voor andere ontwikkelingen. Wees daarom terughoudend met het invoeren van nieuwe wet- en regelgeving die de complexiteit in de uitvoeringspraktijk vergroot.

8. *Zorg voor voldoende en passende financiering*

Er zijn nog geen middelen waarmee de doelstellingen van de NDS kunnen worden gerealiseerd. Het uitgangspunt dat een belangrijk deel uit bestaande budgetten kan worden gefinancierd, is niet realistisch als daar duidelijke afspraken over ontbreken en onduidelijk is ten koste van wat dit gaat. Om de juiste keuzes te maken (voorzien in aanvullende financiering of financiering uit bestaande budgetten) moet inzichtelijk zijn waaraan nu het geld voor IT besteed wordt.

9. *Krijg voldoende kennis beschikbaar*

Voor het realiseren van een soevereine cloud, een weerbare infrastructuur etc. zijn deskundige mensen binnen en buiten de overheid nodig op alle niveaus. Hoe in deze kennis wordt voorzien blijft nog een groot vraagteken. Goed om als Kamer op dit punt de verschillende betrokken partijen te bevragen. Daarnaast is belangrijk dat bij het topmanagement op de verschillende bestuurslagen naast IT-kennis ook kennis aanwezig is over organisatie- en cultuurverandering.

10. *Creëer politiek bestuurlijke borging*

Realisatie van de NDS is een complexe, veelomvattende opgave, en zoals aangegeven veel meer dan alleen een IT-technisch vraagstuk. Op basis van eerdere ervaringen met dergelijke trajecten moet er - naar onze mening - een soepel samenspel zijn tussen (1) actieve Eerste en Tweede Kamercommissies voor Digitalisering, (2) toezichthouders, en (3) een actief sturend gremium van overheidspartijen, die elkaar scherp houden en uitdagen.

Het Bestuurlijk Overleg Digitalisering zal moeten laten zien dat ze haar rol als actief sturend gremium van overheidspartijen daadwerkelijk invult. Waarbij voor een actieve sturing aan de zijde van de Rijksoverheid een Minister van Digitale Zaken met doorzettingsmacht en geld zeer te wensen zou zijn².

In het kader van deze randvoorwaarde waarderen wij het zeer dat u uw rol pakt door het organiseren van deze deskundigenbijeenkomst. Een rol die belangrijk is omdat wij denken dat nog niet alle randvoorwaarden goed ingevuld zijn om de snelheid te maken die nodig is gezien de ontwikkelingen van de laatste tijd: een wereld waarin de geopolitieke en technologische ontwikkelingen sneller gaan dan het huidige tempo van de NDS. De snelheid van uitvoering van de NDS moet daarom op de kortst mogelijke termijn flink omhoog.

² [AcICT vraagt informateurs om minister van Digitale Zaken](https://www.adviescollegeicttoetsing.nl/onderwerpen/nieuwsberichten/adviescollege-ict-toetsing-vraagt-informateurs-om-minister-van-digitale-zaken), <https://www.adviescollegeicttoetsing.nl/onderwerpen/nieuwsberichten/adviescollege-ict-toetsing-vraagt-informateurs-om-minister-van-digitale-zaken>
Randvoorwaarden voor de NDS – Adviescollege ICT-toetsing

Bijlage

Het Adviescollege ICT-toetsing draagt bij aan verbetering van de beheersing van ICT

Het Adviescollege ICT-toetsing is een onafhankelijk adviesorgaan dat gevraagd en ongevraagd adviseert over verbetering van de beheersing van ICT. Beide kamers van de Staten-Generaal en bewindspersonen kunnen het College om advies vragen. Bewindspersonen zijn daar zelfs toe verplicht voor aanvang van ICT-projecten van meer dan 5 miljoen euro. Deze verplichting geldt niet voor de Raad voor de rechtspraak en de politie.

Zie voor uitgebrachte adviezen en handreikingen: <https://www.adviescollegeicttoetsing.nl/>